

умовах: не дитина пристосовується до середовища, а середовище до дитини.

На сучасному етапі розвитку освіти дітей з особливими освітніми потребами пріоритетного значення набуває створення інклюзивного освітнього середовища. У такому середовищі всі діти навчаються разом у системі масової освіти за загальноосвітніми навчальними програмами, що пристосовані до потреб дитини з особливими освітніми потребами (Софій Н., Найда Ю., 2019). Водночас створення такого середовища з відповідною структурою в сучасних умовах викликає певні труднощі. Тому важливим постає розуміння того, що перешкоджає впровадженню інклюзії в закладах дошкільної освіти та яким чином можна подолати ці перешкоди, як це роблять заклади освіти, в яких інклюзивна практика успішна.

Таким чином, створення інклюзивного освітнього середовища в закладах дошкільної освіти передбачає створення системи умов для особистісного розвитку учасників освітнього процесу. Такими умовами, на наш погляд, є безпечний (у тому числі психологічно) простір в інклюзивній групі, створення рівних умов перебування для всіх дітей та розвитку комунікативних навичок дошкільників, організація психолого-педагогічного супроводу вихованців і їхніх родин на засадах співпраці.

Махоткіна Л. Б.

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ЗАСІБ ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУСПІЛЬСТВА

Соціальний неспокій дуже часто зумовлений соціальною несправедливістю в суспільстві, відсутністю демократії, сконцентрованою власністю та владою в руках небагатьох, і, коли немає достатньо можливостей, щоб отримати ресурси, необхідні для життя та розробки своїх власних ідей, люди іноді втрачають надію досягти успіху. Тому в розвинутих країнах громадянське суспільство у сучасному світі утворює такі цінності, як чесність, рівність, інклюзивність не лише у

парламентах, але і на робочих місцях. Поняття життєздатності у наш час стає більш широким і включає в себе не лише комерційну самостійність, а і поняття екологічної відповідальності та створення суспільного багатства. Для того, щоб забезпечити їх, і застосовується сьогодні нова модель бізнесу – соціальна.

Соціальне підприємництво започаткувалося як альтернативний підхід до вузько спрямованого накопичення доходів у приватному секторі. Соціальне підприємництво поєднує у собі чесність, демократію, соціальну та екологічну відповідальність; воно є сучасним підходом до підприємництва XXI століття, у якому збережені складові ринкової економіки, де кожен може вільно торгувати, виходячи з попиту та пропозиції, та відкритої конкуренції.

Соціальне підприємництво стає важливою темою у світі. Приклади організацій, які можуть одночасно вирішувати соціальні проблеми та генерувати дохід із застосуванням бізнесових методів, викликають повагу і бажання сприяти розповсюдженню подібних практик. Працюючи на перетині громадського та комерційного секторів економіки, такі підприємства створюють фінансову основу для соціальних проєктів, працевлаштовують людей із вразливих груп населення і розвивають соціальні інновації у ринкових умовах. У деяких країнах вже існують цілі екосистеми соціального підприємництва, що включають освітні та фінансові програми, широке коло експертів, спеціальне законодавче регулювання. Україна теж перебуває на шляху формування подібної екосистеми (Спреклі Ф., 2015).

З кожним роком соціально орієнтованих бізнесів стає все більше. Отже, визначаючи поняття соціального підприємства, зазначимо, що це бізнес-модель, яка:

- націлена на здійснення позитивного соціального впливу (задля вирішення соціальної/екологічної проблеми),
- фінансово стабільна: генерує хоча б частину доходу від господарської діяльності (займається продажем товарів та послуг),

- реінвестує дохід у діяльність (посилюючи вплив, над яким працюють, розширює вирішення соціальної/екологічної проблеми).

Концепцію соціального підприємства як форми господарської діяльності вперше було обґрунтовано у праці Дж. Емерсона, який дослідив поєднання економічної та соціальної складової в діяльності організацій та окреслив їх взаємодоповнюючий, а не антагоністичний вплив. Множина дефініційних визначень соціального підприємства дає змогу окреслити ключові характерні особливості їх функціонування, які відрізняють поміж інших суб'єктів господарської діяльності:

- пріоритетність соціальної компоненти, соціальної корисності у формулюванні місії діяльності;

- застосування соціальних інновацій, тобто вирішення нагальних суспільних потреб у ринковий спосіб.

Узагальнення існуючих підходів до створення та функціонування соціальних підприємств дозволяє визначити їх наступні варіанти:

- соціальне підприємство створюється людьми з обмеженою працездатністю або обмеженими соціальними можливостями (переселенці, пенсіонери), часто під управлінським супроводом осіб з числа працездатного населення, для здійснення підприємницької діяльності, яка може і не спрямовуватися на вирішення соціальних проблем;

- соціальне підприємництво створюється з числа працездатного населення, однак прибуток спрямовується на користь вирішення певної соціальної проблеми, яка часто є суміжною з основним напрямом діяльності соціального підприємства. При цьому, якщо для фінансування діяльності соціального підприємства були залучені інвестиційні кошти, після повернення основної суми боргу, дивіденди, як правило, не сплачуються;

- соціальне підприємство створюється та визначає місією діяльності вирішення нагальної суспільної соціальної проблеми за допомогою інноваційного, часто креативного підходу у бізнесовий спосіб. Принциповою характерною ознакою соціального підприємства є отримання так званого трипаризму ефективності, тобто досягнення водночас економічної,

екологічної та соціальної ефективності діяльності (Овсянюк-Бердадіна О., 2021).

Основною відмінністю соціального підприємства від чисто благодійної організації є те, що для власної діяльності воно використовує бізнесову модель управління, враховує закони бізнесу та націлюється на отримання прибутку, що робить даний вид діяльності привабливим для підприємців. Принциповою ж відмінністю соціального підприємства від чистого бізнесу є добровільність застосування підприємницької діяльності для вирішення соціальних проблем та вирішення соціальних запитів суспільства за допомогою комерційних підходів.

Економічна ефективність діяльності соціального підприємства виражається у незалежності діяльності й отриманні прибутку, тоді як соціальна ефективність – у досягненні соціальних результатів, підтримці місцевої спільноти, екологічна ефективність – у застосуванні екологічних матеріалів, програм ресурсозбереження; екології праці.

Соціальний ефект від діяльності соціального підприємства здійснюється за рахунок:

- працевлаштування цільових груп (розв'язання проблем ресоціалізації, адаптації, тощо);
- надання послуг та товарів представникам соціально вразливої групи на пільгових умовах;
- спрямування доходів від підприємницької діяльності на підтримку певної соціальної місії;
- застосування інноваційних підходів до розв'язання соціальних проблем;
- залучення суспільства до участі у соціальних ініціативах на волонтерських засадах;
- більш ефективне використання наявних ресурсів;
- зниження навантаження на місцеві бюджети у вирішенні соціальних проблем, що особливо актуально в умовах хронічного дефіциту бюджетних коштів (Овсянюк-Бердадіна О., 2021).

А відтак, підготовка молоді до започаткування соціального підприємництва є актуальним напрямком, тому навчальна дисципліна «Соціальне підприємництво» є базовою

навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього рівня «магістр» галузі знань «Соціальна робота».

Михайленко О. В.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДЕФІНІЦІ СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ

Одним із перспективних та важливих напрямів соціальної роботи в Україні є соціальна реабілітація як комплекс заходів, спрямованих на відновлення зруйнованих чи втрачених індивідом суспільних зв'язків та відносин.

Поняття реабілітаційної діяльності найбільш широко розроблено у сфері медицини. За визначенням ВООЗ реабілітація – це комбіноване та координоване застосування методів у соціальних, медичних, педагогічних та професійних заходах з метою підготовки та перепідготовки індивіда для досягнення його оптимальної працездатності.

Реабілітацію визначають як комплекс медичних, психологічних, педагогічних, професійних, юридичних заходів, спрямованих на відновлення чи компенсацію порушених або втрачених індивідом суспільних зв'язків і відносин внаслідок зміни стану здоров'я, соціального статусу, втрати близьких людей, навичок навчальної діяльності, соціальної дезадаптації та ін., які супроводжуються стійким розладом функцій організму (інвалідністю), захворюванням на алкоголізм, наркозалежністю, втратою соціального статусу, роботи, житла, близьких людей і тяжкими переживаннями таких втрат, скоєнням злочинів тощо. Передбачає якнайшвидше і найбільш повне відновлення повноцінного функціонування різних категорій населення (Алексєєнко Т., 2015).

Велика кількість визначень поняття реабілітації багато в чому пов'язана з розвитком різних теоретичних підходів до розуміння цього процесу. Реабілітація – поняття з багатим та різноманітним змістом, що містить різні загально визнані аспекти, у визначенні сутності яких фахівці різних галузей